

FORSVARSMINISTERIET

Tillæg til Forsvarsministeriets notat af 2. marts 2009 til Miljø- og Planlægningsudvalget vedr. beredskabet i søværnets miljøskibe

2. marts 2009

INTERNATIONALE AFTALER PÅ HAVMILJØOMRÅDET

Det folkeretlige regelgrundlag vedrørende havmiljø

Der gælder på havmiljøområdet en række folkeretlige regler, som sammen med de nationale danske regler fastlægger rammerne for havmiljøopgavens løsning. De internationale regler består for størstedelens vedkommende af internationale konventioner, som Danmark har ratificeret og dermed forpligtet sig til at følge. En lang række af de internationale regler, som følger af konventionerne, er indarbejdet i havmiljølovens bestemmelser. Nedenfor gennemgås de vigtigste internationale havmiljøkonventioner:

- Havretskonventionen af 1982, "United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)"
Havretskonventionen af 1982 (UNCLOS) betegnes uformelt som "havets grundlov". Dette skyldes, at konventionen blev til, da man i 1982 besluttede sig for at sammenskrive den folkeretlige sædvane, der var gældende for så vidt angår havene og disses anvendelse. De såkaldte 1958 konventioner, nemlig Konvention af 29. april 1958 om det ydre territorialfarvand og den tilstødende zone, Konvention af 29. april 1958 om det åbne hav, Konvention om den kontinentale sokkel og Konvention af 29. april 1958 om fiskeri på det åbne hav og bevarelse af dets levende rigdomskilder tillige med en valgfri protokol af 29. april 1958 vedrørende tvungen bilæggelse af tvister angående fortolkningen eller anvendelsen af konventionerne af 29. april 1958 om retsordenen på havet, er i vidt omfang indarbejdet i UNCLOS, men er stadig i kraft.

UNCLOS definerer på den baggrund de enkelte havområder (f.eks. søterritoriet, den eksklusive økonomiske zone, det åbne hav mv.) og fastlægger mulighederne for disses benyttelse, herunder i hvilket omfang kyststaterne kan udøve jurisdiktion over disse områder. UNCLOS har således stor betydning for løsningen af havmiljøopgaven, og dele af havretskonventionen er indarbejdet i havmiljøloven.

- MARPOL Konventionen
Konventionen om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL 73/78) er udarbejdet af FN's søfartsorganisation IMO. Der er tale om en form for "international havmiljølov", som bl.a. regulerer tekniske specifikationer til skibe med henblik på at forebygge forurening af havet. Konventionen indeholder herudover detaljerede regler om hvornår, og på hvilken måde skibe må foretage udledning i havet. Dele af MARPOL Konventionen er indarbejdet i dansk ret ved havmiljøloven og indgår bl.a. også i grundlaget for Lov om sikkerhed til søs.
- 1969 Indgrebskonventionen og 1973 Indgrebsprotokollen
Danmark har ratificeret to konventioner om indgreb på det åbne hav i tilfælde af forureningsulykker. Den ene er Konventionen af 29. november 1969 om indgriben på det åbne hav i tilfælde af olieforureningsulykker. Denne konvention åbner mulighed for, at deltagerstaterne kan træffe sådanne forholdsregler på det åbne hav, som måtte være nødvendige for at forhindre, begrænse eller fjerne alvorlig og overhængende fare for deres kyster eller dermed forbundne interesser, forårsaget af olieforurening eller trussel herom, som med rimelig grund kan forventes at medføre skadelige virkninger af større omfang. Det forudsættes, at olieforureningen eller truslen herom sker som følge af ulykke til søs eller handlinger i forbindelse hermed. Der er således tale om en konvention, som giver deltagerstaterne ret til at foretage beredskabsmæssige indgreb med henblik på at forhindre forurening af sine kyster men ikke egentlige strafferetlige indgreb.

I tilknytning hertil er der den 2. november 1973 vedtaget en protokol vedrørende indgriben på det åbne hav ved forurening af havet med andre stoffer end olie. Protokollen svarer indholdsmæssigt stort set til Indgrebskonventionen fra 1969 bortset fra, at den omhandler andre stoffer end olie..

Bi- og multilaterale aftaler på Havmiljøområdet

Ud over de ovennævnte internationale konventioner har Danmark indgået en række bi- og multilaterale aftaler med sine nabolande omkring Nordsøen og Østersøen. Aftalerne vedrører primært beredskabssamarbejde ved bekæmpelse af forureninger til søs, men nogle indeholder også visse elementer af samarbejde mht. strafforfølgning. Nogle af aftalerne er udarbejdet som konventioner, mens andre er mindre formelle samarbejdsaftaler. Nedenfor gennemgås de vigtigste af disse aftaler:

- "Helsingfors-konventionen" (HELCOM)
Ifølge Konventionen af 1992 om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet (Helsingforskonventionen) skal medlemslandene begrænse såvel landbaseret som havbaseret forurening af Østersøen. Anneks 4 til konventionen regulerer udledning af stoffer i Østersøen og fastslår, at medlemslandene er forpligtede til at samarbejde mht. efterforskning af mulige overtrædelser af bestemmelserne. Konventionen er tiltrådt af Danmark, Tyskland, Polen, Rusland, Sverige, Finland, Estland, Letland og Litauen og EU. Medlemslandene er i henhold til

konventionen ligeledes forpligtede til at kunne bekæmpe olieforurening og forurening med andre farlige stoffer på havet inden for eget territorialfarvand. Samtidig foreskriver konventionen, at medlemslandene skal assistere hinanden med bekæmpelse af forurening, hvis der er behov herfor.

- "Bonn-Aftalen"
"Overenskomst af 9. juni 1969 om bekæmpelse af olieforurening i Nordsøen" (Bonn-aftalen) omfatter gensidig assistance i forbindelse med bekæmpelse af olie- og andre farlige stoffer i Nordsøen. Endvidere indeholder aftalen en forpligtelse til aktivt samarbejde ved koordineret overvågning af Nordsøen. Aftalen er tiltrådt af Danmark, Sverige, Norge, England, Frankrig, Belgien, Holland, Tyskland, og EU. Irland er for nyligt overgået fra at være observatør til at indtræde i aftalen som en kontraherende part.
- "Københavns-aftalen"
"Nordisk overenskomst af 16. september 1971 om samarbejde vedrørende foranstaltninger mod olieforurening af havet", revideret den 29. marts 1993 og nu ændret til "Aftale mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbejde vedrørende bekæmpelse af forurening af havet med olie eller andre skadelige stoffer". Aftalen vedrører primært samarbejde i forbindelse med bekæmpelse af forurening af medlemslandenes havområder. Ifølge artikel 6 skal parterne i størst muligt omfang yde hinanden bistand til at sikre beviser i forbindelse ulovlige udledninger af olie og andre skadelige stoffer.
- "SWEDENGER"
"Swedish-Danish-German Joint Maritime Contingency Plan on Combating Oil and Other Harmful Substances" af 1. februar 2003. Planen er en operativ aftale, der nærmere beskriver samarbejdet ved bekæmpelse af forurening i grænseområderne mellem Tyskland, Sverige og Danmark.
- "DENGERNETH"
En tilsvarende aftale "Danish-German-Netherlands Joint Maritime Contingency Plan on Combating Oil and Other Harmful Substances" er under udarbejdelse. Planen er en operativ aftale, der nærmere beskriver samarbejdet ved overvågning og bekæmpelse af forurening i grænseområderne mellem Tyskland, Danmark og Nederlandene.
- "CAN-DEN aftalen"
"Overenskomst af 26. august 1983 mellem Canada og Danmark om samarbejde vedrørende havmiljøet", senest ændret d. 7. oktober 1991. Aftalen indeholder "Fælles beredskabsplan vedrørende havforureningshændelser hidhørende fra skibsaktiviteter". Planen omfatter bekæmpelse af ethvert skadeligt stof, også kulbrinter, som ved udflydning bl.a. kan skabe fare for menneskelig sundhed, skade levende ressourcer mv. Aftalen består primært i udlån af canadisk materiel i tilfælde af forurening omkring Grønland.